

DOMSTOLENS DOM

den 20 maj 2003 *

I mål C-108/01,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från House of Lords (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Conorzio del Prosciutto di Parma,

Salumificio S. Rita SpA

och

Asda Stores Ltd,

Hygrade Foods Ltd,

angående tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska [beteckningar] och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153), i dess ändrade lydelse enligt akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av

* Rättegångsspråk: engelska.

fördragen (EGT C 241, 1994, s. 21, och EGT L 1, 1995, s. 1), och kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 av den 12 juni 1996 om registrering av geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar enligt förfarandet i artikel 17 i förordning nr 2081/92 (EGT L 148, s. 1),

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen och C.W.A. Timmermans samt domarna C. Gulmann (referent), D.A.O. Edward, P. Jann och V. Skouris, F. Macken och N. Colneric, S. von Bahr och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M.-F. Contet,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Consorzio del Prosciutto di Parma och Salumificio S. Rita SpA, genom F. Capelli, avvocato, och A. Barone, solicitor,

- Asda Stores Ltd och Hygrade Foods Ltd, genom N. Green, QC, och M. Hoskins, barrister, befullmäktigade av Eversheds, solicitors, och genom Clarke Willmott och Clarke, solicitors,

- Förenade kungarikets regering, genom G. Amodeo, i egenskap av ombud, biträdd av C. Lewis, barrister,

- Spaniens regering, genom M. López-Monís Gallego, i egenskap av ombud,

- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och L. Bernheim, båda i egenskap av ombud,

- Italiens regering, genom U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av O. Fiumara, avvocato dello Stato,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom J. L. Iglesias Buhigues, samt genom C. O'Reilly och A.-M. Rouchaud, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 19 februari 2002 av: Consorzio del Prosciutto di Parma och Salumificio S. Rita SpA, Asda Stores Ltd, Hygrade Foods Ltd, Frankrikes regering, Italiens regering samt kommissionen,

och efter att den 25 april 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 House of Lords har, genom beslut av den 8 februari 2001, som inkom till domstolen den 7 mars samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt en fråga om tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska [beteckningar] och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153), i dess ändrade lydelse enligt akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EGT C 241, 1994, s. 21, och EGT L 1, 1995, s. 1; nedan kallad förordning nr 2081/92), och kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 av den 12 juni 1996 om registrering av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar enligt förfarandet i artikel 17 i förordning nr 2081/92 (EGT L 148, s. 1).

- 2 Denna fråga har uppkommit i en tvist mellan å ena sidan Consorzio del Prosciutto di Parma (nedan kallad Consorzio), en i Italien etablerad sammanlutning av producenter av parmaskinka, och Salumificio S. Rita SpA (nedan kallad Salumificio), ett bolag som också är etablerat i Italien och som producerar parmaskinka och är medlem i Consorzio, och å andra sidan Asda Stores Ltd (nedan kallat Asda), Förenade kungariket, som driver stormarknader, och Hygrade Foods Ltd (nedan kallat Hygrade), också etablerat i Förenade kungariket, som importerar parmaskinka, angående saluföring i Förenade kungariket under den skyddade ursprungsbeteckningen Prosciutto di Parma (nedan kallad PDO:n parmaskinka) av parmaskinka som skivats och förpackats i denna medlemsstat.

Tillämpliga bestämmelser

De nationella bestämmelserna

- 3 Enligt artikel 1 i legge n° 26, tutela della denominazione di origine "Prosciutto di Parma" (lag nr 26 avseende skydd för ursprungsbeteckningen parmaskinka), av den 13 februari 1990 (GURI nr 42 av den 20 februari 1990, s. 3, nedan kallad lag av den 13 februari 1990), är beteckningen parmaskinka uteslutande förbehållen skinka som är försedd med ett särskiljande märke, som gör det möjligt att när som helst identifiera den. Skinkan skall framställas genom bearbetning av färska lägg från grisar som fötts upp och slaktats på det italienska fastlandet och som framställts i enlighet med lagbestämmelserna efter att den lagrats i det typiska produktionsområdet under en i lag föreskriven minimiperiod.

- 4 I artikel 2 i lagen av den 13 februari 1990 definieras det typiska produktionsområdet som den relevanta delen av provinsen Parma. I artikel 3 anges parmaskinkans särskilda egenskaper, nämligen dess vikt, färg, doft och smak.

- 5 I artikel 6 i lagen föreskrivs följande:

— Efter att märkning skett får parmaskinka säljas benfri och i bit av varierande vikt och form, eller skivas och förpackas på lämpligt sätt.

- Om det inte är möjligt att behålla märkningen på produkten, skall den stämpas, på så sätt att märkningen inte kan avlägsnas från förpackningen, under kontroll av det behöriga organet och i enlighet med de metoder som fastställs i tillämpningsföreskrifterna.

 - I sistnämnda fall skall produkterna förpackas i det typiska produktionsområde som anges i artikel 2.
- 6 I artikel 11 föreskrivs att de behöriga ministrarna till sin hjälp får använda ett konsortium av producenter för övervakning och kontroll.
- 7 I artikel 25 i decreto n° 253, regolamento di esecuzione della legge 13 febbraio 1990, n° 26 (dekret nr 253 med tillämpningsföreskrifter till lag nr 26 av den 13 februari 1990), av den 15 februari 1993 (GURI nr 173 av den 26 juli 1993, s. 4, nedan kallat dekretet av den 15 februari 1993), föreskrivs att parmaskinka skall skivas och förpackas vid anläggningar i det typiska produktionsområdet som godkänts av konsortiet.
- 8 I artikel 26 i dekretet föreskrivs att representanter från konsortiet skall närvara då produkten skivas och förpackas.
- 9 Dekretet av den 15 februari 1993 innehåller även bestämmelser om förpackning och märkning.

- 10 Enligt ett dekret av den 12 april 1994 har Consorzio fått till uppgift att kontrollera tillämpningen av bestämmelserna avseende ursprungsbeteckningen parmaskinka.

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 11 I artikel 29 EG föreskrivs följande:

”Kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna.”

- 12 Enligt artikel 30 EG skall bestämmelserna i artikel 29 EG inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för export som grundas på hänsyn till intresset att skydda bland annat industriell och kommersiell äganderätt.

- 13 I artikel 2 i förordning nr 2081/92 föreskrivs följande:

”1. Gemenskapsskydd för ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar skall erhållas i enlighet med denna förordning.

2. I denna förordning används följande uttryck med de betydelser som här anges:

a) ursprungsbeteckning: Namn på en region, en ort eller i undantagsfall ett land, använt för att beskriva en jordbruksprodukt eller ett livsmedel

— som härstammar från ifrågavarande region, ort eller land,

och

— vars kvalitet eller egenskaper helt eller väsentligen beror på viss geografisk omgivning med de naturliga och mänskliga faktorer som därtill hör och vars framställning, bearbetning och beredning äger rum i det ifrågavarande geografiska området,

...”

14 I artikel 4 i förordningen föreskrivs följande:

”1. För att en jordbruksprodukt eller ett livsmedel skall kunna få en skyddad ursprungsbeteckning (PDO)... måste produkten eller livsmedlet överensstämma med en produktspecifikation.

2. Produktspecifikationen skall omfatta bl. a. följande uppgifter:
- a) Produktens eller livsmedlets benämning, inkl. ursprungsbeteckning...
 - b) En beskrivning av jordbruksprodukten eller livsmedlet, med uppgift i förekommande fall om råvarorna och de viktigaste fysiska, kemiska, mikrobiologiska och/eller organoleptiska egenskaperna hos produkten eller livsmedlet.
 - c) En definition av det geografiska området...
 - d) Uppgifter som styrker att produkten eller livsmedlet härstammar från det geografiska området, i den mening som avses i artikel 2.2 a...
 - e) En beskrivning av vilken metod som använts för framställning av jordbruksprodukten eller livsmedlet och i förekommande fall uppgift om den ursprungliga hävdvunna metoden i trakten.
 - f) Uppgifter som påvisar sambandet med den lokala omgivningen eller det geografiska ursprunget i den mening som avses i artikel 2.2 a....
 - g) Uppgifter om de kontrollorgan som föreskrivs i artikel 10.

h) Uppgifter om hur märkning sker med skyddad ursprungsbeteckning... eller jämbördiga traditionella nationella beteckningar.

i) De övriga uppgifter som föreskrivits av gemenskapen och/eller nationella stadganden.”

15 I artiklarna 5—7 föreskrivs det normala registreringsförfarandet för PDO. I detta förfarande ingår en ansökan till kommissionen genom en medlemsstat (artikel 5.4 och 5.5). Denna ansökan skall innehålla en produktspecifikation i enlighet med artikel 4 (artikel 5.3). Kommissionen skall kontrollera att ansökan innehåller alla de uppgifter som föreskrivs i artikel 4 (artikel 6.1). Om kommissionen finner att ansökan skall bifallas, skall den i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* offentliggöra bland annat produktens benämning, ansökningens huvudsakliga innehåll och hänvisningar till de nationella föreskrifter som kan finnas om produktens framställning och beredning (artikel 6.2). Varje medlemsstat och varje lagligen berörd fysisk eller juridisk person får framställa invändning mot den begärda registreringen. Invändningen prövas då enligt ett fastställt förfarande (artikel 7). Om någon invändning inte gjorts skall kommissionen registrera beteckningen och offentliggöra den i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (artikel 6.3 och 6.4).

16 I artikel 8 föreskrivs följande:

”Beteckningarna PDO... eller motsvarande traditionella nationella angivelser för skyddade ursprungsbeteckningar eller skyddade geografiska beteckningar får endast användas på jordbruksprodukter och livsmedel som uppfyller denna förordnings krav.”

17 I artikel 10.1 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att, inom sex månader från det att denna förordning har trätt i kraft, kontrollorgan har upprättats med uppgift att säkerställa att jordbruksprodukter och livsmedel som bär en skyddad beteckning uppfyller de krav som fastställts i produktspecifikationen....”

18 I artikel 13.1 a föreskrivs att registrerade beteckningar skall skyddas mot varje direkt eller indirekt kommersiellt bruk av den skyddade beteckningen för produkter som inte omfattas av registreringen, i den mån dessa produkter är jämförbara med de produkter som har registrerats under beteckningen i fråga eller detta bruk av den skyddade beteckningen innebär att dennas anseende exploateras.

19 I artikel 17 föreskrivs ett förenklat förfarande för registrering av beteckningar som redan är skyddade enligt lag:

”1. Inom sex månader efter det att denna förordning har trätt i kraft, skall medlemsstaterna meddela kommissionen vilka hos dem skyddade beteckningar... de önskar registrera i enlighet med denna förordning.

...

2. I enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 15 [biträde av en kommitté som skall bestå av företrädare för medlemsstaterna och, i förekommande fall, ingripande från rådets sida] skall kommissionen registrera de av de beteckningar som avses i punkt 1 vilka uppfyller kraven i artikel 2 och 4. Artikel 7 [rätt att framställa invändning] skall inte vara tillämplig....

3. Medlemsstaterna får bibehålla det nationella skyddet för de beteckningar som de har meddelat i enlighet med punkt 1 intill dess att beslut om registrering i enlighet med denna förordning har fattats.”

- 20 Genom förordning nr 1107/96, som trädde i kraft den 21 juni 1996, registreras bland annat PDO:n parmaskinka under rubriken Köttprodukter.
- 21 Den 26 oktober 1996 offentliggjorde kommissionen i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ett meddelande om kontrollorgan som meddelats av medlemsstaterna enligt artikel 10.2 i förordning nr 2081/92 (EGT C 317, s. 3). Detta offentliggörande syftade till att upplysa om kontrollorganen för varje geografisk beteckning eller ursprungsbeteckning som registrerats enligt förordning nr 2081/92. Vad beträffar PDO:n parmaskinka anges Consorzio i meddelandet, och adressen till denna sammanslutning.

Tvisten vid den nationella domstolen

- 22 Asda driver en stormarknadskedja i Förenade kungariket. Företaget säljer där bland annat skinka under beteckningen parmaskinka. Denna skinka köps färdigskuren hos Hygrade, som själv köper skinkan befri men oskivad hos en italiensk producent som är medlem i Consorzio. Skinkan skivas och förpackas hermetiskt av Hygrade i paket som vart och ett innehåller fem skivor.
- 23 På paketen anges följande: ”ASDA A taste of Italy PARMA HAM Genuine Italian Parma Ham” (”ASDA En smak av Italien PARMASKINKA Äkta italiensk parmaskinka”).

- 24 På baksidan av förpackningarna anges följande: "PARMA HAM All authentic Asda continental meats are made by traditional methods to guarantee their authentic flavour and quality" ("PARMASKINKA Alla Asdas äkta köttvaror från kontinenten framställs enligt traditionella metoder som garanterar en äkta smak och kvalitet") och "Produced in Italy, packed in the UK for Asda Stores Limited" ("Framställd i Italien, förpackad i Förenade kungariket för Asda Stores Limited").
- 25 Den 14 november 1997 väckte Consorzio talan mot Asda och Hygrade i Förenade kungariket och yrkade att olika förelägganden skulle utfärdas för att de skulle upphöra med sin verksamhet på grund av att den stred mot de förordningar som var tillämpliga på parmaskinka.
- 26 Den 17 november 1997 underrättade Consorzio motparterna om att det yrkade att de förbudsförelägganden som avsågs i stämningen och i sakframställningen skulle utfärdas.
- 27 Asda och Hygrade yrkade att dessa yrkanden skulle lämnas utan bifall och gjorde härvid särskilt gällande att förordning nr 2081/92 och/eller förordning nr 1107/96 inte gav Consorzio de rättigheter som det åberopat.
- 28 Yrkandena avslogs.
- 29 Consorzio överklagade till Court of Appeal (England & Wales) (Förenade kungariket). Salumificio fick tillåtelse att intervensera i målet. Överklagandet avslogs den 1 december 1998.

- 30 Consorzio och Salumificio överklagade därefter till House of Lords.
- 31 House of Lords ansåg att utgången av tvisten var beroende av tolkningen av förordningarna nr 2081/92 och 1107/96, och beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Medför rådets förordning (EEG) nr 2081/92, jämförd med kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 och produktspecifikationen för den skyddade ursprungsbeteckningen (PDO) Prosciutto di Parma, att det uppstår en giltig gemenskapsrättslig rättighet, som direkt kan åberopas i domstol i en medlemsstat, att förbjuda detaljhandelsförsäljningen av skivad och förpackad skinka som parmaskinka när den härrör från skinka som i vederbörlig ordning har exporterats från Parma i enlighet med kraven enligt PDO:n, men skinkan därefter inte har skivats, förpackats och märkts i enlighet med produktspecifikationen?”

Tolkningsfrågan

- 32 Domstolen konstaterar inledningsvis att det i produktspecifikationen på grundval av vilken PDO:n parmaskinka registrerades genom förordning nr 1107/96 uttryckligen nämns ett krav för skinka som saluförs i skivor på att produkten skall skivas och förpackas inom produktionsområdet, och att det i denna hänvisas till lagen av den 13 februari 1990 och dekretet av den 15 februari 1993 avseende de krav som skall iakttas enligt nationella stadganden i den mening som avses i artikel 4.2 i i förordning nr 2081/92.

- 33 Inledningsvis påpekar domstolen även att det i målet vid den nationella domstolen är fråga om skivning och förpackning som skett i ett annat led än detaljhandelsförsäljnings- och restaurangverksamhetsleden, avseende vilka det inte bestritts att kravet på att dessa åtgärder skall vidtas inom produktionsområdet inte är tillämpligt.
- 34 När det i förevarande dom härfter kommer att hänvisas till kravet att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet, avses endast skivning och förpackning i andra led än detaljhandelsförsäljnings- och restaurangverksamhetsleden.
- 35 Mot bakgrund av dessa påpekanden innehåller tolkningsfrågan huvudsakligen fyra delar.
- 36 Den första delen avser frågan huruvida förordning nr 2081/92 skall tolkas på så sätt att den utgör hinder för att det för användningen av en PDO uppställs ett krav på att sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten skall ske inom produktionsområdet.
- 37 Den andra delen avser frågan huruvida den omständigheten att det för användningen av PDO:n parmaskinka för skivad skinka som saluförs uppställs ett sådant krav utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion i den mening som avses i artikel 29 EG.
- 38 Den tredje delen avser frågan huruvida, för det fall frågan besvaras jakande, kravet i fråga kan anses berättigat och följaktligen förenligt med den sistnämnda bestämmelsen.

- 39 Den fjärde delen slutligen avser frågan huruvida detta krav kan åberopas gentemot näringsidkare, trots att de inte fått kännedom om det.

Huruvida det är möjligt att för användningen av en PDO uppställa ett krav på att sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten skall ske inom produktionsområdet

- 40 Consorzio, Salumificio, den spanska, den franska och den italienska regeringen samt kommissionen anser i huvudsak att förordning nr 2081/92 i princip ger producenterna rätt att för användningen av en PDO uppställa ett krav på att sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten skall ske inom produktionsområdet.
- 41 Asda och Hygrade betvivlar att ett sådant krav på något sätt kan ingå i de gemenskapsrättsliga bestämmelserna. Förenade kungarikets regering anser att förordning nr 2081/92 inte ger producenterna någon rätt att förbjuda försäljning under PDO:n av en produkt som skivats och förpackats utanför produktionsområdet.
- 42 I detta avseende framgår det av såväl ordalydelsen som systematiken i förordning nr 2081/92 att produktspecifikationen utgör medlet för att fastställa omfattningen av det enhetliga skydd som genom denna förordning införs i gemenskapen.
- 43 I artikel 4.1 i förordning nr 2081/92 uppställs nämligen som krav för att omfattas av en PDO att produkten överensstämmer med en produktspecifikation. I artikel 8 i denna förordning uppställs som krav för att en produkt skall märkas

med PDO att den överensstämmer med förordningen och således med produkt-specifikationen. I artikel 13 fastställs därefter innehållet av det enhetliga skydd som den registrerade beteckningen ger. I artikel 10.1 anges att de kontrollorgan som skall upprättas i varje medlemsstat har till uppgift att säkerställa att produkter som bär en PDO uppfyller de krav som fastställts i produktspecifikationen.

- 44 Enligt artikel 4.2 i förordning nr 2081/92 skall produktspecifikationen innehålla åtminstone de delar som, icke uttömmande, finns uppräknade i denna bestämmelse.
- 45 Produktspecifikationen skall således innehålla bland annat de delar som anges i artikel 4.2 b, d, e, h och i, nämligen följande:
- En beskrivning av produkten, med uppgift i förekommande fall om dess viktigaste fysiska, kemiska, mikrobiologiska och/eller organoleptiska egenskaper.
 - Uppgifter som styrker att produkten härstammar från ett visst geografiskt område.
 - En beskrivning av vilken metod som använts för framställning av produkten och i förekommande fall uppgift om den ursprungliga, hävdvunna metoden i trakten.
 - Uppgifter om hur märkning sker med beteckningen PDO.

- De övriga uppgifter som föreskrivits av gemenskapen och/eller nationella stadganden.
- 46 Produktspecifikationen innehåller således en detaljerad beskrivning av den skyddade produkten, som fastställs av de berörda tillverkarna under kontroll av den medlemsstat som överlämnar den, och därefter av kommissionen, vilken registrerar PDO antingen enligt det normala förfarandet enligt artiklarna 5—7 eller enligt det förenklade förfarandet enligt artikel 17 i förordning nr 2081/92.
- 47 Enligt denna definition fastställs samtidigt omfattningen av de skyldigheter som skall iakttas vid användningen av en PDO och följaktligen omfattningen av det skydd som ges gentemot utomstående genom att en PDO registreras, varigenom regler som anges eller avses i produktspecifikationen stadfästs på gemenskapsnivå.
- 48 Domstolen konstaterar i detta avseende att ordalydelsen i artikel 4 i förordning nr 2081/92 inte på något sätt utesluter att det fastställs särskilda tekniska regler som är tillämpliga på åtgärder som leder till olika utformningar av en och samma produkt på marknaden, för att produkten för var och en av dessa utformningar skall uppfylla det kvalitetskriterium som konsumenterna, enligt tredje skälet i denna förordning, tenderar att fästa större vikt vid sedan flera år tillbaka, dels garanterar ett visst geografiskt ursprung, vilket det finns en allt större efterfrågan på enligt nämnda skäl.
- 49 Med beaktande av dessa två syften kan särskilda tekniska regler följaktligen föreskrivas för sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten.
- 50 Domstolen drar således slutsatsen att förordning nr 2081/92 skall tolkas på så sätt att den inte hindrar att det för användning av en PDO uppställs ett krav på

att sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten skall ha skett inom produktionsområdet, då ett sådant krav föreskrivs i produktspecifikationen.

Huruvida kravet att produkten skall skivas och förpackas inom produktionsområdet för PDO:n parmaskinka utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion

- 51 Asda och Hygrade har gjort gällande att krav avseende förpackning av en produkt kan utgöra restriktioner i den mening som avses i artiklarna 28 EG och 29 EG. Det är uppenbart att särskilt tillämpningen i Förenade kungariket av en bestämmelse, enligt vilken parmaskinka som saluförs i skivor endast kan omfattas av en PDO om den skivats och förpackats inom produktionsområdet, direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, kan hindra handeln inom gemenskapen.
- 52 Förenade kungarikets regering anser att kravet som är i fråga vid den nationella domstolen utgör en kvantitativ exportrestriktion.
- 53 Domstolen erinrar i detta avseende om att förbudet mot kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan enligt fast rättspraxis inte bara gäller för nationella åtgärder, utan även för åtgärder som gemenskapsinstitutionerna vidtar (se bland annat dom av den 25 juni 1997 i mål C-114/96, Kieffer och Thill, REG 1997, s. I-3629, punkt 27, och av den 13 september 2001 i mål C-169/99, Schwarzkopf, REG 2001, s. I-5901, punkt 37).
- 54 Enligt artikel 29 EG är alla åtgärder förbjudna som särskilt har till syfte eller verkan att hindra exportflödet och därigenom skapa en skillnad mellan beting-

elserna för en medlemsstats inrikes- respektive utrikeshandel, så att den berörda medlemsstatens inhemska produktion eller inhemska marknad tillförsäkras en särskild fördel (se bland annat, vad beträffar nationella åtgärder, dom av den 23 maj 2000 i mål C-209/98, Sydhavnens Sten & Grus, REG 2000, s. I-3743, punkt 34).

- 55 Såsom domstolen har konstaterat i punkt 32 i förevarande dom, nämns i produktspecifikationen för PDO:n parmaskinka uttryckligen ett krav, för skinka som saluförs i skivor, på att produkten skall skivas och förpackas inom produktionsområdet, och i denna specifikation hänvisas till lagen av den 13 februari 1990 och dekretet av den 15 februari 1993 avseende de krav som skall iakttas enligt nationella bestämmelser i den mening som avses i artikel 4.2 i, i förordning nr 2081/92. Då PDO:n parmaskinka registreras enligt förordning nr 1107/96 uppställs således i denna förordning ett krav på att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet för att PDO:n parmaskinka skall få användas för skivad skinka som saluförs.
- 56 Detta krav får till följd att skinka som har producerats inom produktionsområdet, och som uppfyller de andra krav som uppställs för att PDO:n parmaskinka skall få användas, inte får skivas utanför detta område vid äventyr av att beteckningen annars inte får användas för densamma.
- 57 För parmaskinka som transporteras inom produktionsområdet kvarstår däremot rätten att använda PDO:n då skinkan har skivats och förpackats där i enlighet med de bestämmelser som det hänvisas till i produktspecifikationen.
- 58 Dessa bestämmelser får således till verkan att specifikt hindra exportflödet av skinka som kan omfattas av PDO:n parmaskinka och därigenom orsaka olikheter i behandlingen av en medlemsstats inrikes- respektive utrikeshandel. Bestämmel-

serna medför således kvantitativa exportrestriktioner i den mening som avses i artikel 29 EG (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 maj 2000 i mål C-388/95, Belgien mot Spanien, REG 2000, s. I-3123, punkterna 38 och 40—42).

- 59 Domstolen anser således att den omständigheten att det för användningen av PDO:n parmaskinka för skivad skinka som saluförs uppställs ett krav på att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion i den mening som avses i artikel 29 EG.

Huruvida kravet att produkten skall skivas och förpackas inom produktionsområdet är berättigat

- 60 Consorzio, Salumificio, den spanska regeringen och den italienska regeringen samt kommissionen har gjort gällande att domstolen i domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien har uttalat att en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion, och som består i en skyldighet att buteljera ett vin med ursprungsbezeichnung inom produktionsområdet för att ursprungsbezeichnung skall kunna användas, var berättigad, eftersom den syftade till att skydda ursprungsbezeichnungens anseende genom att förutom att garantera produktens äkthet, bevara dess kvaliteter och egenskaper. De anser att den rättspraxis som följer av denna dom även kan anses gälla kravet att skivning och förpackning av parmaskinka skall ske inom produktionsområdet, och att detta krav är berättigat med hänsyn till att produktens äkthet och kvalitet skall kunna garanteras. Den franska regeringen har gjort gällande att detta krav gör det möjligt att garantera att produkten härrör från det geografiska området.
- 61 Asda, Hygrade och Förenade kungarikets regering har gjort gällande att skivningen och förpackningen inte påverkar parmaskinkans kvalitet och inte skadar dess äkthet. Med detta som utgångspunkt anser Förenade kungariket att

ställningstagandet i domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, som skall vidhållas i detta mål, leder till en motsatt utgång i förhållande till utgången i det målet.

- 62 Domstolen erinrar inledningsvis om att bestämmelserna i artikel 29 EG enligt artikel 30 EG inte skall hindra sådana förbud mot eller restriktioner för export som grundas på hänsyn till intresset av att skydda bland annat industriell och kommersiell äganderätt.
- 63 Domstolen påpekar att det inom gemenskapslagstiftningen finns en allmän tendens att betona produkternas kvalitet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, för att gynna dessa produkters anseende, bland annat genom användningen av ursprungsbeteckningar som är föremål för ett särskilt skydd (se domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkt 53). Denna tendens har visat sig inom kvalitetsvinssektorn genom antagandet av rådets förordning (EEG) nr 823/87 av den 16 mars 1987 om särskilda bestämmelser om kvalitetsvin framställt inom specificerade områden (EGT L 84, s. 59; svensk specialutgåva, område 3, volym 23, s. 65), som upphävts och ersatts av rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin (EGT L 179, s. 1). Den har även visat sig, avseende andra jordbruksprodukter, genom antagandet av förordning nr 2081/92, som mot bakgrund av ingressen till förordningen bland annat syftar till att uppfylla konsumenternas förväntningar i fråga om kvalitetsprodukter och produkter av ett visst geografiskt ursprung samt underlätta för tillverkarna att på lika konkurrensvillkor få bättre ersättning för en faktisk, kvalitativ prestation.
- 64 Ursprungsbeteckningar omfattas av den industriella och kommersiella äganderätten. De tillämpliga bestämmelserna skyddar dem som har rätt att använda beteckningarna mot missbruk av tredje man som önskar dra fördel av det goda anseende som de nämnda ursprungsbeteckningarna har förvärvat. Syftet med ursprungsbeteckningarna är att garantera att produkten kommer från ett visst geografiskt område och har vissa särskilda egenskaper. Sådana beteckningar kan åtnjuta ett högt anseende bland konsumenterna och vara ett viktigt medel att dra

till sig en kundkrets för de producenter som uppfyller kraven för att få använda dem. Ursprungsbeteckningarnas anseende beror på den framtoning som dessa har bland konsumenterna. Denna framtoning beror huvudsakligen på speciella särdrag och mer allmänt på produktens kvalitet. Det är kvaliteten som slutligen ligger till grund för produktens anseende (se punkterna 54—56 i domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien). Sambandet i konsumentens medvetande mellan producenternas anseende och kvaliteten på produkterna beror dessutom på att han är övertygad om att de produkter som sålts under ursprungsbeteckningen är äkta.

- 65 Produktspecifikationen för PDO:n parmaskinka, enligt vilken det uppställs ett krav på att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet, syftar till att de som får använda den berörda PDO:n att behålla kontrollen över en av produktens utformningar på marknaden. Det krav som blir tillämpligt genom avtalet syftar till att bättre skydda produktens kvalitet och äkthet och följaktligen PDO:ns goda anseende, för vilket de som får använda PPDO:n fullständigt och kollektivt är ansvariga.
- 66 I detta sammanhang kan ett sådant krav som det ifrågavarande anses stå i överensstämmelse med gemenskapsrätten, trots dess restriktiva verkningar på handeln, om det visas att det utgör ett nödvändigt och proportionerligt medel för att upprätthålla det goda anseende som PDO:n parmaskinka åtnjuter (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkterna 58 och 59).
- 67 I detta avseende konstaterar domstolen att parmaskinka huvudsakligen konsumeras i skivor och att alla produktionsmoment som genomförs för att den skall få denna utformning genomförs särskilt för att ge den en viss smak, färg eller konsistens som uppskattas av konsumenten.
- 68 Att skiva och förpacka skinkan utgör således viktiga produktionsmoment som kan skada kvaliteten och som en följd härav PDO:ns goda anseende om de görs under omständigheter som leder till en produkt som inte överensstämmer med de

organoleptiska kvaliteter som förknippas med densamma. Dessa åtgärder kan även äventyra garantin avseende produktens äkthet på grund av att de med nödvändighet medför att den ursprungsmärkning som har gjorts av hela grisläggarna avlägsnas.

- 69 Produktspecifikationen för PDO:n parmaskinka utgör, genom de regler som uppställs och de krav som skall iakttas enligt de nationella bestämmelser till vilka det hänvisas, ett regelverk enligt vilket det på ett detaljerat och grundligt sätt fastställs vilka tre led som föregår utsläppandet på marknaden av skivad och förpackad skinka. Det första leDET avser urbenning av skinkan, framställning av bitar samt nedkylning och infrysning av bitarna i skivningssyfte. Det andra leDET avser skivningen. I det tredje leDET förpackas den skivade skinkan i vakuumpförpackning eller i "kontrollerad atmosfär".
- 70 Tre huvudsakliga regler skall iakttas i den industriella processen.
- 71 För det första skall det efter att det gjorts en kontroll av de grisläggarna som använts göras ett urval av dessa. Endast de grisläggarna som uppfyller vissa ytterligare, mer restriktiva villkor, som särskilt avser vikt, lagringstid, vattenhalt och inre fukthalt kan, om det inte finns några synliga brister, skivas och förpackas. Urvalet skall göras under olika led i processen, då produkten uppvisar avvikelser, såsom fläckar till följd av mikroblödningar, vita partier på musklerna eller överflödigt fett mellan musklerna som inte kan avlägsnas innan skinkan urbenas eller skivas.
- 72 För det andra skall alla ekonomiska aktörer inom produktionsområdet som har för avsikt att skiva och förpacka parmaskinkan godkännas av kontrollorganet, som även godkänner leverantörer av förpackningar.

- 73 För det tredje skall representanter för kontrollorganen vara närvarande under var och en av processens tre led. De skall ständigt tillse att alla bestämmelserna i produktspecifikationen iakttas, inklusive märkningen av produkten i varje led. Efter att dessa åtgärder har vidtagits, skall de intyga vilket antal förpackningar som producerats.
- 74 I de olika leden görs mycket precisa tekniska ingrepp och kontroller som avser äkthet, kvalitet, hygien och märkning. I vissa led är det nödvändigt att göra specialistbedömningar, bland annat i nedkylningsledet och i det led i vilket bitarna infrysas.
- 75 I detta sammanhang skall det medges att kontroller som utförs utanför produktionsområdet inte ger lika stor garanti för produktens kvalitet och äkthet som kontroller som utförs inom produktionsområdet med iakttagande av det förfarande som föreskrivs i produktspecifikationen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkt 67). Dels är de kontroller som görs enligt det sistnämnda förfarandet nämligen grundliga och systematiska och görs av yrkesmän som har specialistkunskaper om parmaskinkans egenskaper, dels är det svårt att tänka sig att de som representerar dem som får använda PDO:n effektivt kan införa sådana kontroller i övriga medlemsstater.
- 76 Risken för bristande kvalitet och äkthet hos den produkt som slutligen erbjuds för konsumtion är följaktligen större när den har skivats och förpackats utanför produktionsområdet än när detta har skett inom detta område (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkt 74).
- 77 Detta konstaterande motsägs inte av den omständigheten, som har framhävts i förevarande mål, att skivningen av skinkan, åtminstone under vissa omständigheter, kan ske i detaljhandeln och på restauranger utanför produktionsområdet. I princip skall skinkan skivas inför konsumentens ögon, eller åtminstone kan

konsumenten kräva detta för att bland annat kunna kontrollera att de använda grislägggen är ursprungsmärkta. Skivning och förpackning som sker före detaljhandels- eller restaurangledet utgör på grund av mängden begärda produkter, för det fall att det görs en otillräcklig kontroll av produktens äkthet och kvalitet, framför allt en mer reell risk för en ursprungsbetecknings goda anseende än åtgärder som vidtas i detaljhandeln eller på restauranger.

- 78 Kravet att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet, som syftar till att bevara parmaskinkans goda anseende genom att förstärka kontrollen över dess speciella särdrag och dess kvalitet, kan därmed anses berättigat såsom en åtgärd för att skydda den PDO som samtliga berörda näringsidkarna får använda och som för dessa är av avgörande betydelse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkt 75).
- 79 Den restriktion som följer av detta kan anses nödvändig för att förverkliga det eftersträlvade målet, i den mening att det inte finns några alternativa åtgärder som är mindre restriktiva genom vilka målet kan nås.
- 80 PDO:n parmaskinka skulle i detta avseende inte ges ett likvärdigt skydd genom att en skyldighet infördes för de näringsidkare som är etablerade utanför produktionsområdet att, med hjälp av lämplig märkning, upplysa konsumenterna om att skivningen och förpackningen har skett utanför detta område. En inverkan på kvaliteten eller äktheten hos skinka som skivats och förpackats utanför produktionsområdet till följd av att de risker konkretiseras som är förbundna med att skiva och förpacka skinka skulle nämligen kunna skada anseendet för all skinka som saluförs under PDO:n parmaskinka, däribland sådan som skivats och förpackats inom produktionsområdet, under kontroll av dem som har rätt att använda PDO:n (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Spanien, punkterna 76 och 77).

- 81 Domstolen finner således att den omständigheten att det för användningen av PDO:n parmaskinka för skivad skinka som saluförs uppställs ett krav på att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet kan anses berättigad och således förenlig med artikel 29 EG.

Huruvida kravet att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet kan åberopas gentemot ekonomiska aktörer

Yttranden som inkommit till domstolen

- 82 Consorzio och Salumificio anser att kravet att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet, som föreskrivs i produktspecifikationen för PDO:n parmaskinka, kan åberopas vid nationella domstolar. Enligt dem kan en aktör endast göra gällande att han inte kände till detta krav, vilket framgår av rättsakter och bestämmelser som han inte haft tillgång till, om en sanktionsåtgärd riktas mot honom. Liksom den italienska regeringen anser de att aktören däremot inte kan göra gällande att han inte kände till kravet då det, såsom i målet vid den nationella domstolen, endast begärts att han hädanefter skall upphöra med försäljning av parmaskinka som skivats och förpackats utanför produktionsområdet. De har tillagt att Asda och Hygrade under alla omständigheter inte har haft någon svårighet i tvisten vid den nationella domstolen att fritt och lagenligt erhålla och använda sig av alla nödvändiga upplysningar och dokument, bland annat en engelsk version av produktspecifikationen som funnits tillgänglig sedan år 1997.
- 83 Den franska regeringen har gjort gällande att varje enskild enligt artikel 249 EG kan åberopa en gemenskapsförordning direkt vid en nationell domstol i ett civilrättsligt förfarande.

- 84 Kommissionen har gjort gällande att det framgår av den allmänna systematiken i förordning nr 2081/92 och det särskilda registreringsförfarande som inrättats att produktspecifikationen inte skall offentliggöras. Enligt kommissionen avser tolkningsfrågan själva kärnan i bestämmelserna och innebär ett ifrågasättande av hela det registreringsförfarande som föreskrivs i förordning nr 2081/92. Att produktspecifikationen inte offentliggjorts är en följd av gemenskapslagstiftarens avsiktliga val inom ramen för det förenklade förfarandet. Detta förfarande innebär att alla beteckningar som redan skyddas enligt nationella lagstiftningar sammanförs. De beteckningar som registrerats enligt bestämmelserna var redan välkända inte endast för allmänheten utan sannolikt även för de ekonomiska aktörerna, oavsett om de var importörer, distributörer eller detaljhandlare. Det finns även anledning att anta att dessa aktörer saluförde de ifrågasvarande produkterna innan PDO registrerades. Lagstiftarens intention var endast att ge de beteckningar som redan var skyddade på nationell nivå ett gemenskapsrättsligt skydd, efter att kommissionen kontrollerat att de stod i överensstämmelse med lydelsen och kraven i artiklarna 2 och 4 i förordning nr 2081/92.
- 85 Asda och Hygrade har gjort gällande att bestämmelser som inte har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* inte kan göras gällande gentemot en enskild, när denne, liksom i målet vid den nationella domstolen, inte har någon laglig rätt att erhålla en kopia av dessa bestämmelser, vare sig på sitt eget språk eller på något annat språk. Oberoende av principen om förordningars direkta effekt, som föreskrivs i artikel 249 EG, kan en gemenskapsbestämmelse endast skapa rättigheter för enskilda om den är tillräckligt klar, precis och ovillkorlig. En gemenskapsbestämmelses räckvidd och verkningar skall vara tydliga och förutsebara för de enskilda, vid äventyr av att i annat fall rättssäkerhetsprincipen och öppenhetsprincipen åsidosätts. De regler som uppställts skall ge de berörda personerna möjlighet att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som åligger dem. Att en rättsakt inte offentliggjorts hindrar att skyldigheter enligt denna rättsakt åläggs enskilda. Dessutom skall en skyldighet enligt gemenskapsrätten anges på ett lättillgängligt sätt på språket i den medlemsstat där den skall tillämpas. Om det inte har gjorts någon officiell översättning, kan en gemenskapsrättslig bestämmelse inte hindra enskilda från att göra sina rättigheter gällande vare sig i civilrättsliga mål eller brottmål. Om det skulle vara tillåtet för Consorzio att vid en nationell domstol genomdriva att en produktspecifikation som inte offentliggjorts skulle iakttas, skulle rättssäkerhetsprincipen och öppenhetsprincipen åsidosättas. Följaktligen kan inte bestämmelserna avseende denna produktspecifikation ha direkt effekt.

- 86 Förenade kungariket har påpekat att det i förordning nr 1107/96 endast nämns att beteckningen parmaskinka är en PDO. Ingenting i denna PDO tyder på att en ekonomisk aktör som köpt parmaskinka inte kan skiva och förpacka den för att sälja den till konsumenten. Ingenting i åtgärdernas karaktär uppmärksammar den ekonomiska aktören på den omständigheten att PDO:n parmaskinka inte kan användas för skivor som skivats utanför produktionsområdet när den härrör från skinka som lagligen var märkt med PDO:n. Varje förbud att använda PDO:n parmaskinka skall vara öppet och lättillgängligt. Öppenhetsprincipen och principen om tillgänglighet iakttas endast om restriktionen enkelt kan fastställas med stöd av gemenskapens officiella publikationer.

Domstolens svar

- 87 Domstolen erinrar om att enligt artikel 249 andra stycket EG skall en förordning, vilken har allmän giltighet, vara till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.
- 88 I detta avseende ger förordningen enskilda inte endast rättigheter, utan även skyldigheter, som dessa kan göra gällande gentemot andra enskilda vid de nationella domstolarna.
- 89 Rättssäkerheten kräver emellertid att en gemenskapsrättslig reglering möjliggör för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av sina skyldigheter enligt regleringen (se dom av den 1 oktober 1998 i mål C-209/96, Förenade kungariket mot kommissionen, REG 1998, s. I-5655, punkt 35).
- 90 I tolfte skälet i förordning nr 2081/92 anges att för att en ursprungsbeteckning skall åtnjuta skydd i varje medlemsstat måste den registreras på gemenskapsnivå.

Registreringen skall också ge information till dem som sysslar med handel samt till konsumenter.

- 91 Det föreskrivs emellertid inte att produktspecifikationen eller delar av den skall offentliggöras inom ramen för det förenklade förfarandet.
- 92 I förordning nr 1107/96 föreskrivs endast att beteckningen parmaskinka registreras som PDO i enlighet med artikel 17 i förordning nr 2081/92.
- 93 Då registreringen görs genom denna förordning stadfästs på gemenskapsnivå de krav som anges eller avses i produktspecifikationen, bland annat kravet att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet. Detta krav innebär en skyldighet för utomstående att inte göra detta, vilket kan beläggas med civilrättsliga sanktionsåtgärder och till och med straffrättslig påföljd.
- 94 Såsom emellertid alla de som har uttalat sig i denna fråga har medgett under förfarandet, omfattar det skydd som ges av en PDO vanligen inte sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten. Dessa åtgärder är endast förbjudna för utomstående utanför produktionsområdet om det uttryckligen finns ett krav på detta i produktspecifikationen.
- 95 Under dessa omständigheter krävdes enligt rättssäkerhetsprincipen att kravet i fråga bringades till utomståendes kännedom genom lämpligt offentliggörande i

gemenskapslagstiftningen. Ett sådant offentliggörande skulle ha kunnat göras genom att detta krav angavs i förordning nr 1107/96.

96 Eftersom utomstående inte fått kännedom om nämnda krav, kan det inte åberopas gentemot dem vid en nationell domstol, vare sig för att de skall ådömas en straffrättslig påföljd eller inom ramen för ett civilrättsligt förfarande.

97 Det kan inte med giltig verkan göras gällande att det inte var nödvändigt att offentliggöra de krav som anges i produktspecifikationen enligt det förenklade förfarandet i artikel 17 i förordning nr 2081/92, eftersom de beteckningar som registrerats redan var välkända av allmänheten och av de ekonomiska aktörerna och gemenskapslagstiftarens intention endast var att utsträcka det skydd som redan fanns på nationell nivå till gemenskapsnivå.

98 Innan förordning nr 2081/92 trädde i kraft skyddades ursprungsbeteckningarna nämligen genom nationella bestämmelser som i princip endast offentliggjordes och var tillämpliga i den medlemsstat i vilken de antagits, såvida det inte fanns några internationella avtal genom vilka parterna kom överens om att utsträcka skyddet till att även gälla andra medlemsstater. Med sistnämnda förbehåll kan det emellertid inte presumeras att de krav som hänför sig till nämnda ursprungsbeteckningar nödvändigtvis var kända för allmänheten och ekonomiska aktörer i hela gemenskapen, inbegripet skyddets exakta omfattning, vilken fastställs i produktspecifikationer och i nationella tekniska bestämmelser som avfattats på det nationella språket i den berörda medlemsstaten.

99 Domstolen finner således att kravet på att produkten skall skivas och förpackas inom produktionsområdet inte kan åberopas gentemot ekonomiska aktörer om

det inte har kommit till deras kännedom genom lämpligt offentligt offentliggörande i gemenskapslagstifningen.

Rättegångskostnader

- 100 De kostnader som har förorsakats Förenade kungarikets regering, den spanska regeringen, den franska regeringen, den italienska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående den fråga som genom beslut av den 8 februari 2001 har ställts av House of Lords — följande dom:

- 1) Rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska [beteckningar] och ursprungs-beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel, i dess ändrade lydelse enligt akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen, skall tolkas på så sätt att den inte hindrar att det

för användning av en skyddad ursprungsbeteckning uppställs ett krav på att sådana åtgärder som skivning och förpackning av produkten skall ha skett inom produktionsområdet, då ett sådant krav föreskrivs i produktspecifikationen.

- 2) Den omständigheten att det för användningen av den skyddade ursprungsbeteckningen Prosciutto di Parma för skivad skinka som saluförs uppställs ett krav på att skivning och förpackning skall ske inom produktionsområdet utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion i den mening som avses i artikel 29 EG, men den kan anses berättigad och följaktligen förenlig med sistnämnda bestämmelse.
- 3) Kravet i fråga kan emellertid inte åberopas gentemot ekonomiska aktörer om det inte har kommit till deras kännedom genom lämpligt offentliggörande i gemenskapslagstiftningen.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
Edward	Jann	Skouris
Macken	Colneric	
von Bahr	Cunha Rodrigues	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 20 maj 2003.

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande